

Buka ena e ka ha Mmantsae Moche Diale,
Masaense wa mona Afrika Borwa.

Mmantsae ke Masaense ya ithutang ka Matla a
letsatsi le tsela tseo batho ba ka a sebedisang ka
teng.

“Baithuti ke batla ho le bolella ka Masaense wa bohlokwa mona Afrika Borwa,” ho rialo titjhere Mpilo.

“Motho enwa o qadile bophelo ba hae motsaneng o monyenyanane Limpopo mme ya e ba Masaense e moholo.”

“Fisiks ke mofuta wa saense o shebanang le tsebo ka ntho tse tshwarehang le motlakase,” ho eketsa tichere.

“Mohale wa rona wa kajeno ke Mmantsae Moche Diale,”
Titjhere a tswela pele.”

“O tswaletswe mahaeng a Ga-Masemola Limpopo, mme a
kena sekolo se bitswang Sekobetlane Maphutha.”

“Ho ne ho ena le dipalo tse kgolo tsa motlakase motsaneg
oo a neng a dula ho ona, empa hone ho sena motlakase.”

“Ha a ntse a hola, o ile a ba le thahasello ya ho tseba ka motlakase le hore a fumanwa jwang. O ne a tseba hore batho bohle ba hloka ho ba le motlakase o lekaneng ho phetha ditlhoko tsa bona.”

Titjhere a kgutsa sebakanyana yaba o a botsa, “Na ho na le ya tsebang mehlodi ya matla a motlakase?”

“Mashala ke mohlodi wa bohlokwa. Re besa mashala ho fehla motlakase,” ke Nhlabu yeo.

“E, empa lefatshe le na le kgaello ya mashala le mehlodi e meng ya motlakase e sa ntjhafatsweng,” titjhare a araba.

“Letsatsi le moya ke mehlodi e ntjhafalang,” ho rialo Teko, mme tijhere a dumela ka hlooho.

Titjhere a tswela pele ka pale, "Mmantsae o ne a tseba hore o batla ho fumana tsela ya hore bohle ba be le motlakase o theko e tlase, o hlwekileng o tswang disebedisweng tse ntjhafalang."

"O ithutile thuto ya dipalo le saense ya tlhaho sekolong. O ne a rata fisiks. O ne a tseba hore o batla ho ithuta fisiks unibesithing," ho rialo titjhere.

"Batho ba botsa Mmantsae, 'O nahana hore o tla etsang ka fisiks? Na o ka kgona ho fumana mosebetsi?' Ba leka ho mo nyahamisa."

"O ithutse gerata ya saense le botitjhere hore a kgone ho ruta saense. Hape o ne a ena le takatso ya ho ithuta ka mehlodi e ntjhafatswang ya motlakase," ho rialo titjhere.

"O ne a nkile mohlala ho mang?" Teko a botsa.

"Ho ne ho se basadi ba bangata ba sebetsang lekaleng la saense," ho araba titjhere.

"Mmantsae o ne a sebetsa le borasaense ba banna feela. Ho ne ho se na basadi bao e neng e ka ba mohlala ho yena."

“Kamora ho ithuta dilemo tse ngata, Mmantsae ya e ba Moprofesa wa Saense. Jwale o ruta le ho batlisa unibesithing,” ho bolela titjhare Mpilo.

“Ke mohlala ho basadi ba batjha ba lefapheng la saense, haholoholo lekaleng la fisiks.”

“O etsa dipatlisiso tsa bohlokwa,” ho rialo titjhare.

“Dipatlisiso tsa hae ke tsa ho fumana ditsela tsa ho hohela matla a letsatsi a mangata le ho a boloka.”

“Matla ana a bolokilweng a ka sebediswa ho fana ka motlakase dibakeng tsa mahaeng.”

“Matla a motlakase a letsatsi a theko e tlase mme a ya ntjhafatswa.”

“Na le ka mpoella hore ho bolelwang ka mehlodi ya motlakase e ntjhafatswang le e sa ntjhafatsweng?”

“Motlakase o ntjhafatswang ke motlakase o sa feleng jwaloka letsatsi,” Thato a araba.

“Motlakase o sa ntjhafatsweng o a fela jwaloka mashala a sa kgoneng ho ntshafatswa,” ke Tumelo yeo.

Thuto e ya pheletsong.

Titjhere a phethela ka hore, "Mmantsae o etellapele sehlopha sa babatlisisi ba ithutang ka motlakase o hlwekileng, o ntjhafatswang."

"Sepheo sa dipatlisiso ke ho hlahisa 'disele tsa letsatsi tse kgonang ho hohela matla a letsatsi ebe a di isa bathong'."

Ha baithuti ba ntse ba phutha, titjhere Mpilo a re,
"Moprofesa Diale o lakatsa ho bona basadi ba bang ba
ithuta fisiks. Ke tshepa hore banana ba bangata ba tla
ithuta lekala la saense le dipalo!"

"Oo, le bashemane hle!" Ho bososela titjhere.

—Dipotso

1. Hobaneng ha Mmantsae a ne a na le thahasello ya ho tseba ka motlakase bonyaneng?
2. Matla a letsatsi ke eng, mme a ka sebedisetswang?
3. Moprofesa Diale ke mofuta ofe wa masaense mme o batlisisa ka eng?
4. Ke mathata afe a ileng a kgahlana le ona ho phethiseng ditoro tsa hae?

—Lenane la dibuka tse letotong lena

- Andile Mji
- Asnath Mahapa
- Bongani Mayosi
- Charlotte Maxeke
- Mmantsane Moche Diale
- Mulalo Doyoyo
- Tebello Nyokong
- Tshilidzi Marwala

Buka ena e qapuwe le ho ngolwa ka siSwati jwaloka
karolo ya porojejeke ya 2020 ya Zenex Ulwazi
Lwethu ya dibuka tse balwang.